

SUSRET U ZVONIKU DR. BRANKO GJUKIĆ, ČUVA

Maro i Baro vrije

Dr. Branko Gjukić, specijalist medicine rada već 17 godina brine o satnom mehanizmu i održavanju zelenaca u gradskom zvoniku

Piše: Gabrijelela Bijelić
 Foto: Željko Tutnjević

On je odgovoran da sat na zvoniku u minut precizno otkuca devet ura dok novinari čekaju uključenje u izravni prijenos otvorenja Dubrovačkih ljetnih igara. O njemu ovisi da na Silvestrovo točno u ponoć dođe novo ljeto, kako Grad ne bi ostao u starom.

- Da zapne sat, nast'o bi veliki skando – uvjераva nas dr. Branko Gjukić, specijalist medicine rada kojemu je Društvo prijatelja dubrovačke starine povjerilo brigu o satnom mehanizmu gradskog zvonika i dubrovačkim zelencima Maru i Baru.

Naslijedio Krasovca

Dr. Gjukić na odgovornom je mjestu prije

17 godina naslijedio Tončija Krasovca koji je sat čuvao, glancao i polirao brižno kao da mu je kućno orlodo. Imao je gospodar Tonči apsolutni sluh, po taktu je znao gdje i što ne štima u dnevnom ritmu zvonjave s kojom Grad noću liježe i jutrom se budi. Branko priznaje da nije 'muzikalan' kao njegov prethodnik. On je prvenstveno liječnik i dugo-

godišnji urar hobist koji sa satovima druguje od svoje šesnaeste godine:

- Dok su moji vršnjaci išli u Trst kupovati rebatinke, ja sam nabavljavao opruge. Kao student, po noći bih učio medicinu, a onda malo čačkao oko satova za odmor i opuštanje, dok nisam s gospodarom Tončijem stvarno izučio zanat. Udarstvo traži veliku dozu strpljenja, ako radiš na brzini nema koristi, sve češće polomiti. Moja je prednost što imam sklonost deduktivnom razmišljanju, tražim uzroke kvarovima koji često nisu takvi kakvima se isprva čine – priča nam dr. Gjukić o urarstvu koje su danas osvojile moderne tehnologije. Osim u Luži, gdje je 'napredak' namjerno zastao:

- Ovdje vam je sve mehanika, nema baterija i digitale. U ratu čak nije bilo ni 'goriva' za podmazivanje mehanizma, pa smo prešli na maslinovo ulje kako bi se spriječilo trenje i zagrijavanje – prisjeća se naš domaćin koji u radionici u zvoniku čuva freško slomljene poluge zbog kojih su zelenci

Prije 17 godina specijalist medicine rada i urar hobist od Tončija Krasovca preuzeo je brigu o gradskom satnom mehanizmu u Luži koji uspješno odolijeva najezdi moderne tehnologije

proteklih dana pogrešno otkucavali ure. Kao za nevolju, u kratkom vremenu dvije su pukle, pa su ih građani zatrpali telefonskim pozivima, s Facebooka zapitkivali zašto Maro i Baro 'zabušavaju'...

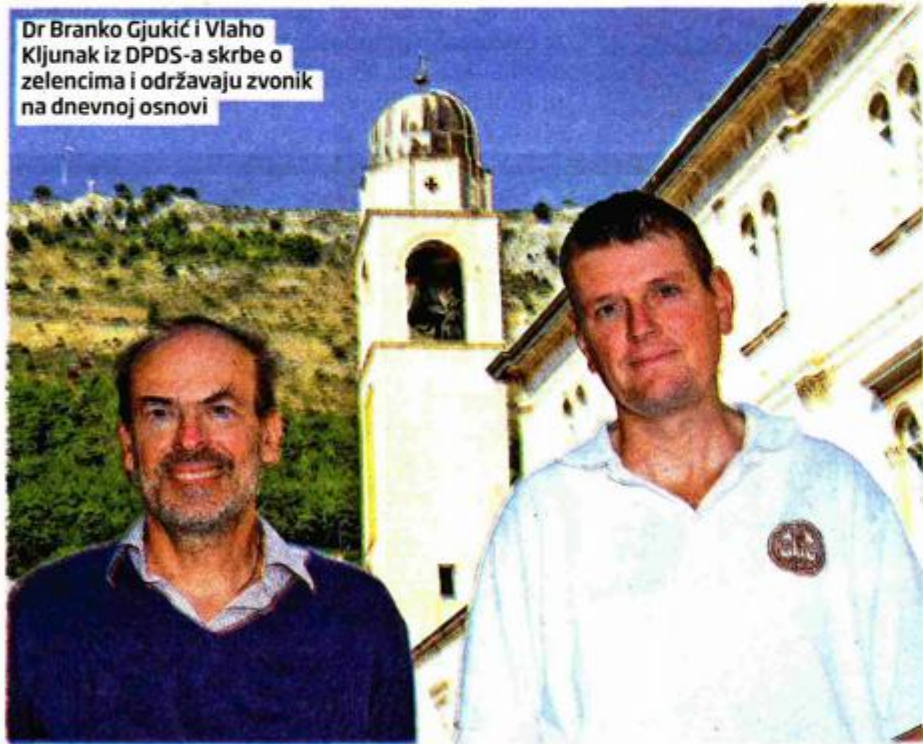
Braća Solari

- Ne zabušavaju zelenci, nego je nastao zamor materijala. Gore su izloženi vjetrometini, posoljima, ptičjem izmetu, kiselim kišama. Sve to razjeda materijal i izaziva 'bolest bronzе'. Osim golubova i čiope ljeti kakaju, pa smo ja i bivši čuvar Roko Lobrović jedne godine postavili prepariranu sovu ne bi li ih zastrašili. Potrajalo je tri do četiri dana, a onda su nastavile po starom. Nakon svega, mislim da bi Mara i Bara, iako su replike, trebalo restaurirati – smatra naš

domaćin koji je odahnuo kad je lani DPDS postavio klimatizaciju u zvonik. Zbog oscilacija dnevnih i noćnih temperatura i stezanja metala dotad je stalno prijetila opasnost od kašnjenja sata:

- Mehanizam je u odličnom stanju za svoje godine. Izradili su ga Fratelli Solari iz Furlanije-Juljske krajine 1928., kad je čileanski iseljenik Pasko Baburica financirao obnovu zvonika, a garancija mu je 105 godina. Zupčanici su se krasno prilagodili jedni drugima, kad bi barem i ljudi tako skladno radili - kaže dr. Gjukić koji je u znak dobrodošlice ekipi Dubrovačkog, 'sredio' da Maro i Baro (prvi zagegledan u Srđ, a drugi u vijećnicu) mimo rasporeda dvaput rebate za pozdrav.

Dr Branko Gjukić i Vlaho Kljunak iz DPDS-a skrbe o zelencima i održavaju zvonik na dnevnoj osnovi

R ZELENAČA I GRADSKOJE 'URICE'

Jedno rebate

Prezime Krasovac sinonim je za dubrovački zvonik. Naime, dubrovački urari Frano Krasovac, njegov sin Frano i unuk Tonči brinuli su za satni mehanizam zvonika, popravljali ga i navijali gotovo 130 godina (1877-2005).
 Osim toga, 1887. godine Frano Krasovac stariji sudjelovao je u usklađivanju astronomskih i mehaničkih vrijednosti sata tvrke *Fratelli Solari*. Godine 1906. Frano Krasovac mlađi sudjelovao je u rekonstrukciji staroga Baletinova sata kao muzejskoga primjerka.
 Izložene su fotografije Frana Krasovca mlađeg (A) i njegova sina Tončija (B). Obiteljska kuća Krasovaca izgorjela je tijekom Domovinskog rata, u srpsko-crnogorskom napadu na Dubrovnik 6. prosinca 1991. godine. U njoj su izgorjele sve fotografije Frana Krasovca starijeg.

Tri naraštaja obitelji Krasovac brinula se o održavanju i obnovi gradskog zvonika u Luži

KRŠNI BRONČANI MOMCI

Jakovi s batom

Dubrovački zelenci visoki 191 centimetar, metalne su mehaničke lutke, tzv. Jacquemarti (Jakovi s batom), koje su, uz zvona, od kraja 14. stoljeća dodavane gradskim urama na zvoncima kako bi tukli o zvono u tornjevima.
 Na web stranici Hrvatskog restauratorskog zavoda stoji kako se originalne figure, na čuvanju u Kneževu dvoru, zbog brončane patine svrstavaju u prvorazredna djela renesansnog kiparstva. U Hrvatskoj su unikatni, a u europskim okvirima najjužniji su primjeri Jacquemarta. Uz zelence, od 15. stoljeća na zvoniku je uveden satni mehanizam sa 16 zupčanika, 'hobotnicom' i polukružnim kazalom mjesečevih mijena, koje danas nažalost ne radi.

SAVJET OD BIG BENA

Čudotvorno ulje za kosilicu

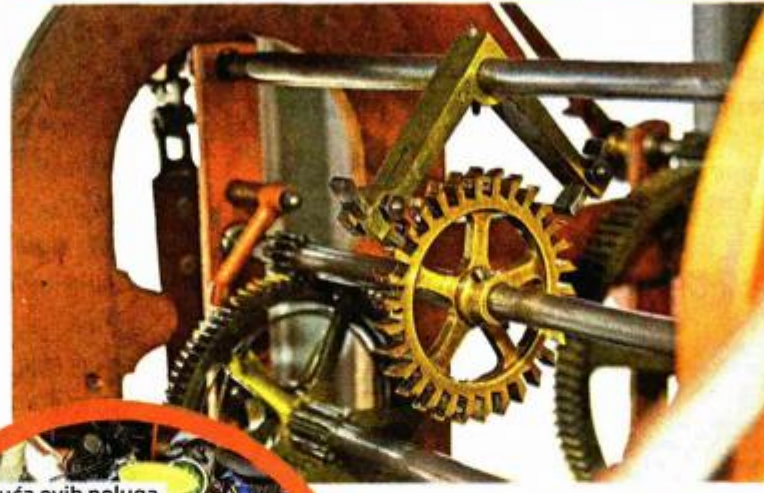
Dr Branko Gjukić jednom se za održavanje satnog mehanizma obratio uglednom British horological Instituteu koji skrbi o slavnom Big Benu.
 - Poslao sam im e-mail s upitom koje ulje koristiti za toranjski sat ovog tipa. Javili su da su upit prosljedili posebnom stručnjaku za lubrikaciju koji mi je uskoro odgovorio da je za podmazivanje mehanizma najbolje ulje za četverotaktne motorne kosilice! Poslušao sam savjet i mehanizam sad savršeno funkcionira - kaže Branko i uz smijeh dodaje kako bi ga, da je slučajno, Britanac, sigurno nazvali 'kraljevski navijač'.

Vikend 'navijač'
 Otkad je 1506. Ivan Rabljanin pretopio zvono, bat zelenaca uz kraće se pauze čuo oko 25 milijuna puta. Prije nekih desetak godina dogodila se anomalija. Bat je udarao nekako prigušeno pa se Branko uzverao vidjeti što je. Ispostavilo se da je bat tukao preko krila nesretnog galeba kojega je prethodno zgniječio. U bližoj povijesti zvonika, bilo je još izgreda. Jednog je prouzročio pijani turist koji je u dva po ponoća bocom gađao ostakljeni rimski brojčanik i od

prve pogodio. Razbio je murano staklo koje je otad n a d o m j e - šteno plastikom. Branko i danas s nostalgijom čuva ulomak originalnog modrog stakla, jer se takva nijansa, kaže, više ne nalazi. A ni zvonjava zvonika, svoj akustici unatoč, zbog silne buke modernih automobila više se ne čuje kao nekoć, sve tamo do Zatona.
 Branka smanjena 'čuj-

Zbog puknuća ovih poluga Maro i Baro su nedavno 'faljivali' udarat' ure

25 milijuna puta udarili su zelenci o zvono
4. po redu par zelenaca današnji su Maro i Baro
105 godina jamstveni je rok satnog mehanizma

Bogati čileanski iseljenik Pasko Baburica s Koločepa preuzeo je 1928. na sebe obnovu gradskog zvonika

Vlaha Kljunka koji zvonik asisti tijekom radnog tjedna. Potkraj listopada, brojčanik treba uskladiti sa zimskim računanjem vremena, vratiti kazaljku uru unatrag. Do konca ožujka sljedeće godine, kad se sat pomiče uru naprijed. Rimski ratnici Maroje i Bartul, kako se punim imenom nazivaju zelenci, četvrti par u nizu od postanka zvonika, prilagode se lako promjenama satnice. Oni su već veterani.

Dr. Branko Gjukić pokraj satnog mehanizma talijanskih proizvođača iz 1928. kojemu je garancija 105 godina

